

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Delašniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če so natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi okraj. zastop v Celji.

(Dalje.)

Zadnjič smo se hvaležno spominjali vseh onih vrljih volilcev, ki so pripomogli k tako važnej slovenskeji zmagi, kakor je bila zmaga v okrajni zastop Celjski. Ogledajmo si danes tudi še, kdo da je prav za prav bil proti nam, in vtisnimo si njihova imena v spomin za bodoče čase; kajti dobro je, če človek pozna tudi svoje nasprotnike, da se jih vé čuvati in ogibati.

Proti nam je volila pred vsem dežela Štajarska kot posestnica kopeli Dobrnske. Ker smo mi Slovenci ravno tako Štajarci, kakor naši Nemci, plačujemo isto tako davke in deželne doklade, je to postopanje deželnega odbora zoper nas Slovence žaljivo; kaže nam, kako gospodje v Gradcu, ki imajo v rokah deželno upravo štajarske dežele, nimajo niti pojma o nepristranskem postopanju, kako da le mislijo in povsod skušajo pomagati, da bi nas Slovence potlačili. To si moramo Slovenci posebno globoko na rovaš zarezati.

Zoper nas so bili potem posebno grajščaki: Karl Strücker v Maierbergu, baron Hackelberg in baronica Hackelberg v Št. Pavlu pri Priboldu, Karl Puthon v Gorici, Fric Bruck v gornjem Lahnhofu, dr. Langer v Lembergu, Vilj Engel v Teharju, Ana Heidi pri Dobrni in Walter Gustav v Čreškovi. Tem gospodom se še pač vedno menda dozdeva, da živijo v srednjem veku, ter mislijo, ker je bil Slovenec nekdam njihov tlačan, da mora tudi sedaj biti njim pokoren in podložen, ter tako plesati, kakor bodo mu oni piskali.

Kakor je vsaka volitev okoli Celja v zadnjem času skoraj le borba Celjskih meščanov zoper Slovence, tako je tudi razumljivo, da je tudi pri tej volitvi vse, kar v Celji nemškega leze in gre, bilo po konci zoper nas. Na čelu te brihtne čete bilo je mesto Celje samo, ki je volilo po županu dr. Neckermannu. Za njim so vdrl: Koscher Leopoldina, mjarlarka (po tr-

govcu Alojzu Wallandu), Karolina Wokaun, Zorzini Andrej, gostilničar „k zlatemu angelju“, Walland Franc (za svoje otroke), Jože Herzmann, usnjar, Bahr Franc, Lenko Ana po Fricu Raschu, knjigotržcu, Sima Jozefa po dr. Glantschniggu, odvetniku, Heritsch Treza po učitelju Jožefu Weissu, Herzman Treza po Janezu Herzmanu, usnjarju, Karl Traun, trgovec (za Frica Brucka), dr. Schurbi, odvetnik (za Hausenbichlerja Frica, vpok, uradnika) in Stiger Gustav (za Heidi Ano); konečno je prilezel še Negri Jože, lesni trgovec, baje kot pooblaščenec Treze Kožuh iz Ivence.

Z nasprotniki je volil tudi Janez Brauner trgovec na Dobrni. Kjer je kaki volilni boj zoper Slovence, tam se vé, da ne sme manjkati tudi slavni opat Anton vitez Wretschko. Nek slovenski volilec menil je hudomušno: Tudi nasprotniki morajo imeti vsaj enega duhovnika, za slučaj, če bi kateremu hudo postalo, da ga potem vsaj njihov duhovnik sprevidi.

Daljni junaki te nemške armade bili so: ravnatelj Jellek iz Štor, dr. Cypl, zdravnik, rodom Čeh, ki se dozda ni nobene volitve vdeležil, ter je bil tako rekoč zadnja rezerva nasprotnikov; Orosel Franc, gostilničar na Dobrni, Marija Žigala, gostilničarka iz Zalca, ki si je izbrala za pooblaščenca nekega Zottl-na, trgovca v Vojniku, Lenko Jože in Wolf Jože, oba iz Št. Petra v Sav. dolini, dr. Ignac Berze odvetnik v Gradci, Moric Stalmer od Nove cerkve, Walland Adalbert, lesni trgovec iz Konjic po Okornu iz Škoflje vesi, Jakob Ješovnik, vulgo Vervega iz Velike Pirešice, Jože Ješovnik iz Arje vesi in Pevec Jože iz Vojnika. Edina dva kmeta, ki sta v svojem imenu volila zoper Slovence sta Janez Kožuh iz Škoflje vesi in Valentin Kovač iz Kresnik; hvala Bogu, da so med našimi kmeti taki čudni strici, ki hočejo po vsej sili, da bi Slovenci bili sluge Nemcev, redki, kakor bele vrane.

Omeniti še moramo tiste komune ali gmajščine, ki so tudi potegnile v „nemški koš“, nam-

reč komuna v Št. Petru, za katero je volil župan Jože Lenko, spodnje Grušovlje, po Jožefu Udrihu, gornje Grušovlje po Blažu Horvatu in Arja ves po Jožefu Ješovniku. V vseh teh vaseh so skorej sami zavedni narodni kmetje; ali ni to žalostno pa tudi sramotilno, da si sami Slovenci zberejo može, ki klečé plazijo za Nemci ali mrzijo slovenski jezik in slovenski narod? Ali ni to žalostno, ako si morajo Št. Peterčani dati očitati, da so oni edini v celej Savinjskej dolini, ki imajo še predstojnika, ki ni slovenskega mišljenja? Zdramate se Slovenci in operite si pri prihodnjih volitvah ta madež, ki Vas grdi in pači pred slovenskim svetom!

(Konec prih.)

Namen in pomen verske šole.

(Dalje.)

In kar se tiče družega znamenja verske šole, namreč dovoljnega verskega poduka, imajo v Prusiji štiri do pet ur v tednu za veronauk, toraj še enkrat več, kakor pri nas. Duhovnik podučuje veronauk in učitelj ukazuje, da se otroci učé in ponavljajo naloge duhovnikove, on torej večinoma ponavlja, pa tudi pomaga. Dve uri na teden je petje in od teh je jedna ura odločena za cerkveno petje. Otroci pojó pri službi božji ob nedeljah in vsak dan med šolsko mašo po povzdigovanji, učitelj jih vodi in stariši so po členu 23. šolskega reda primorani pod kaznijo, otroke pošiljati o pravem času k sv. maši. Po členu 19. se šola pričinja in konča z versko molitvijo.

Tretja točka v Prusiji je šolsko nadzorstvo.

Šolsko nadzorstvo je bilo do dne 11. marcija 1872, to je do kulturnega boja, s cerkvenim uradom zvezano. Umevno je, da se je državna oblast delila v cerkveno šolsko nadzorstvo. V kulturnem boji pa je Prusko postavodajalstvo iskalo sredstvo, da ne bi škodovalo protestantski cerkvi, dočim se je bojevalo s katoliško cerkvijo. Šolska postava o nadzorstvu z dne 11. marcija 1872 pod ministrom Falkom je to razmero tako premenila, da je država prosto imenovala krajne in okrajne šolske nadzornike, kar prej ni bilo. Vendar nalaga za nadzorstvo opravičenim duhovniškim uradom, da na povelje države izvršujejo nadzorstvo; temu se po svoji volji ne morejo upirati.

Ta postava torej je posledica kulturnega boja ter je protestantski cerkvi pustila vse pravice, za katoliške šole pa je morala za časno posebej skrbeti, ker so bili duhovniki prognani, zaprti ali pa so bili v boji z državno oblastjo. Navadno so jih nadomestovali gimnazijski učitelji; toda po kulturnem boji se je zopet poleglo. Danes ima duhovščina skoraj praviloma krajno šolsko nadzorstvo, in tudi okrožno šolsko nadzorstvo, katero so imeli dekani, nalagajo zopet

po časi katoliškim duhovnikom, in za to sem si nabral statističnih podatkov.

Že leta 1884 je bilo 181 stalnih, večinoma duhovniških okrožnih nadzornikov. 720 duhovniških in le 32 posvetnih, ki so ob enem bili okrožni šolski nadzorniki. Krajnih šolskih nadzornikov je že 9668 duhovnikov in le 1270 posvetnih. Od istega časa pa se je še mnogo zboljšalo. Torej je „de facto“ šolsko nadzorstvo zopet v rokah duhovnikov.

Kako je na Bavarskem gledé ločitve veroizpovedanj v šoli? Na Bavarskem občine določajo, ali so šole verske ali vkupne. Vsled tega so večinoma verske. Akoravno so veroizpovedanja bolj mešana, kakor pri nas, vendar je prav malo vkupnih šol. Učitelji so iste vere, kakor otroci. Učiteljišč je 24 katoliških, 11 protestantskih in 3 mešana. Cerkevna oblast ima nadzorstvo nad versko in нравno vzgojo pripravnikov.

Gledé dovoljnega verskega poduka so odločene v prvem in drugem razredu po štiri ure na teden, v tretjem in četrtem razredu po šest ur, v petem, šestem in sedmem razredu po pet ur, torej skoraj po trikrat več, kakor pri nas.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Mleko prasice.

Večkrat se izgodi, da povrže prasica srečno, toda človek le nima veselja, da mu vzrastó mlada praseta po sreči. Sem ter tje izgubi namreč prasica svoje mleko že drugi ali tretji dan in skrbeti je prasetom za hrano, za mleko na drugačnji poti. Ali to ni tako lahko, kajti kravje mleko tudi ni vselej pri rokah in potlej je tudi težko, kako ga prasetom dati, da ga vzamejo.

Čez kacic 10 ali 14 dni dobi taka prasica sicer zopet mleka ali to je že za praseta prepozno, ako jih nisi dotlej, kakor že koli, preživil. Na vsak način je to težavno delo in velikrat brez vspeha. Bolje je torej, ako skrbi človek naprej ter dela na to, da ne pride prasica ob mleko. Ali kako je to mogoče? Pri naših kmetih se godi to, da si ne znajo morebiti sami za to Svinji, kakor vsaki drugi živali je treba, da se prehodi in da dobi va se, kar ji ugaja.

In to se izgodi, če se izpusti na pašo in kedar take ni, vsaj ne zadržuje se žival preveč na miru, v hlevu. Zato je tedaj najbolje, ako se pusti prasica, kedar je v nošenji, na prostem, kolikor je v takem času še mogoče. V celem pa se naj svinéta pusté na svežem zraku, kolikor se da in daje se jim naj zelene piče po volji, samo za to se naj skrbi, da ne postane preveč sparna, že na pol nagnjita. Taka je